

Smuel Trigano
A zsidó nép
*a globalizáció korában**

Már régen terveztük ezt a találkozót, de nem várt módon ezt az összejövetelt különleges jelentőséggel ruházzák fel a jelenlegi izraeli események. Nem csupán Izraellel való szolidaritásunkat kívánja kifejezni, hanem a zsidó nép jövőjéről való együttgondolkodás első mozzanatának is tekintjük.

A közelmúlt eseményei és különösen azok franciaországi visszhangja megmutatták, milyen szorosan összefonódik a diaszpórában élő zsidók sorsa az izraeliek sorsával. Az Izraelről a nagyvilágban élő kép közvetlenül befolyásolja a különböző országok zsidó közösségeiről kialakított képet is.

Az izraeli és a diaszpórában élő zsidók közti párbeszédben Párizs a köztes állomás New York és Jeruzsálem közt. Ezt az állomást túl sokáig túlságosan figyelmen kívül hagyták az izraeliek. Remélem, hogy Izrael most ismét felfedezi ezt a fórumot.

Sokan érzik úgy közülünk, hogy fontos történelmi pillanat részesei: véget ért egy korszak, fordulóponthoz érkezünk a világ és a zsidó nép történelmében.

Ezt a fejlődést a globalizáció manapság minden nyelven gyakran emlegetett fogalma fejezi ki legjobban. Ez az eredetileg gazdasági fogalom mára politikai és kulturális jelentést kapott. Lényegében az egész Földet érintő egységesedési folyamatról, a határok eltűnéséről, a közös normák által szabályozott világpiacra belüli integrációról van szó.

Ez a folyamat ma még ellentmondásos. A vallási fundamentalizmus, a mikronacionalizmus és az identitáskeresés mind a fenti fejlődés melléktermékei. Ezek a jelenségek a globalizáció természetét

megvilágító tünetekként értelmezhetők. Az egyes értelmiségiek által az emberi univerzalizmus, a határok nélküli testvériség megvalósulása fölött érzett eksztázis és izgalom mögött fellelhetjük a standardok kialakulásának folyamatát is, melynek révén az egyes népek és emberek identitásukat veszítve hasonlóvá és felcserélhetővé válnak. Mindez azt mutatja, hogy a globalizáció egyben egy újfajta hatalom létrejöttének folyamata is lehet.

Mint láthatjuk, az új birodalom létrejöttének lehetősége megkérdőjelezi az univerzális és az egyedi értékek elsősorban a kollektív identitást, a nemzeteket és a nemzetállamokat érintő szembeállítását. A kollektív identitásnak keretet adó nemzetállamok észrevehetően meggyengültek a globalizáció nyomása alatt: a nagyvilág dimenzióihoz mérten túl kicsinyek, a világbirodalmon belüli helyi régiók definiálásához viszont túlságosan nagyok.

Mi a globalizáció célkitűzése a nacionalizmussal és a patriotizmussal szemben?

Új perspektíva nyílik a jelenleg is zajló vitában.

Számos stratégia küzd egymással. Szeretnék röviden jellemezni öt ilyen stratégiát. A legelterjedtebb a multikulturalizmus, mely különböző elismert, de közös törvényt vagy magasabb szintű keretet nélkülöző identitások együttélésének tekinti a társadalmat.

Kevésbé elterjedt szemlélet az univerzalizmus, mely szerint a magasabb szinten lévő társadalom elnyomja az egyedi jelenségeket az (általában nyugati) domináns modell javára.

E között a két pólus között található a kozmopolitizmus, a kommunitarizmus és a radikális individualizmus.

* A Tel-avivi Egyetem Haim Weizmann Cionista Tanulmányok Intézete (igazgató: Joszi Gorny) és az l'Alliance Israélite Universelle Zsidó Tudományok Kollégiuma (igazgató: Smuel Trigano) 2000. november 19. és 23. között ezen a címen tartott előadás-sorozatot Párizsban. Smuel Trigano itt mondta el ezt a megnyitó beszédet. A rendkívül gondolatébresztő találkozói előadásaiából az új évezredben közlünk jó néhányat.

A kozmopolitizmus a különböző identitások közti kommunikáción és interakción alapuló kollektív identitás, egyfajta univerzális dimenziók nélküli dinamikus multikulturalizmus.

A kommunitarizmus az egyes közösségek önmagukba fordulása felsőbb szinten való összeolvadás vagy interakció nélkül.

A radikális individualizmus az egyének önmagukba fordulása.

A fentiek által felvetett kérdések az egyének, a közösségek és a világ közti közvetítés keretétől szolgáló nemzet sorsát érintik.

A zsidó népnek is szembe kell néznie ezekkel a kérdésekkel. Mi nagy hagyománnyal és tapasztalattal rendelkezünk az univerzális és az egyedi értékek viszonyát illetően. Létünket mindig problémának tekintették a történelem során egymást követő birodalmak. Izrael népének egyedi volta szimbolikus akadálynak tűnt a birodalom útjában. Dániel prófétától a prágai Máhárálig a judaizmus még egy történelmi birodalmakra vonatkozó teológiát is kialakított. Érthető, hogy ez a kérdés fontos helyet foglal el népünk emlékezetében.

Azonban nemcsak a külvilághoz való viszonyunkról van itt szó, hanem belső kapcsolatainkról is. A XIX. század óta a zsidó identitást is az emancipáció nemzetállamának fogalmai határozták meg. A második világháború óta ez az identi-

tás az izraeli nemzetállam központi szerepére épül. Az egész zsidó nép jövőjére nézve is súlyos következményekkel járhat, hogy manapság kérdésessé vált ez a központi szerep, mely egyes izraeliek támadásának van kitéve.

Ez a konferencia is a fenti definíciókkal foglalkozik. Meg kell vizsgálnunk mai fogalmainkat, hogy használható definíciókat dolgozhassunk ki a jövőre nézve.

Párizsban gyűltünk össze. Fontos üzenetet hordoz maga a helyszín is. Az egész világon ez az ország rendelkezik a legerősebb hagyományokkal a politikai centralizmus terén. Ebben a köztársaságot univerzális szintre emelni törekvő országban, ahol nem mindig volt törvényes a zsidó partikularitás, a zsidók fantasztikus intellektuális teljesítményekkel igyekeztek bizonyítani, hogy népük egyedi volta nem idegen az univerzális értékektől, sőt hordozza azokat. Ebben az országban az univerzális és az egyedi értékek dialektikája olyan szélsőséges volt, hogy a modern nemzetállamok logikai indoklásának szimbólumává vált.

Itt megérthetjük, miért kellett Herzlnek az emancipáción túlmutató útra lépnie. Remélem, e hely szelleme elöttünk is távolba vezető ösvényeket nyit majd meg.

ANGOLBÓL FORDÍTOTTA: STÖCKL JUDIT

TÉLI KÖNYVVÁSÁR

A Múlt és Jövő Lap- és Könyvkiadó
könyvei megvásárolhatók a kiadóban

50%-OS
árengedménnyel.

Cím: Budapest, II. Keleti Károly u. 27. Tel.: 316-7019
e-mail: mandj@multesjovo.hu
(kedd, csütörtök 10-16 óráig)